

Rapport 2011:43

Tillgänglighetsanpassning av ingången till Bårslövs kyrka

Arkeologisk förundersökning

Christer Carlsson

Rapport 2011:43

Tillgänglighetsanpassning av ingången till Bårslövs kyrka

Arkeologisk förundersökning

Christer Carlsson

RAÄ 90
Bårslöv 24:1
Bårslövs kyrka
Bårslövs socken
Helsingborgs kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Box 406

20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2011 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2011:43

Omslag: Bårslövs kyrka från väster. Foto: Christer Carlsson

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	7
Bakgrund	7
Kulturlandskap och tidigare undersökningar	8
Undersökningen	9
Slutsatser och antikvarisk syntes	9
Referenser	11
Administrativa uppgifter	12
Bilagor Bilaga 1	13

Fig. 1. Skåne med läget för byn Bårslöv markerat.

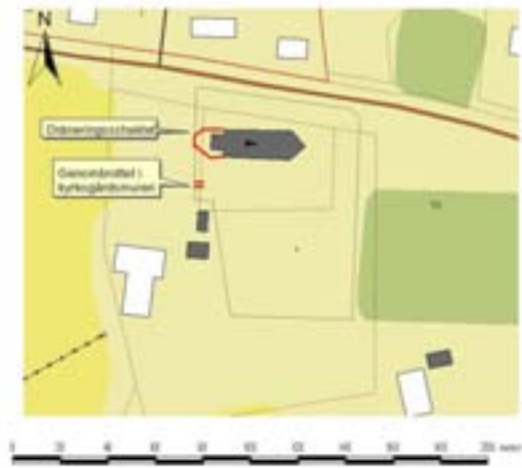

Fig. 2. Utdrag ur Fastighetskartans blad 3C 2c Bårslöv med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

En arkeologisk förundersökning har utförts av Sydsvensk Arkeologi vid Bårslövs kyrka, belägen inom bytomten RAÄ 90 i Bårslövs socken, Helsingborgs kommun, Skåne län. Undersökningen föranleddes av att Kvistofta församling önskade utföra dräneringsarbeten runt kyrkans torn samt förbättra tillgängligheten in till kyrkogården. Arbetena hade redan påbörjats då personal från Sydsvensk Arkeologi anlände till platsen. Den sista dagens schaktningsarbeten kunde dock utföras under antikvarisk kontroll. Inga lämningar av arkeologiskt intresse påträffades vid ingreppen, men den omrörda kyrkogårdsjorden genomsöktes efter olika former av fynd, så som keramik, byggnadsdetaljer och mänskliga kvarlevor. Ingreppen dokumenterades dessutom genom en rad fotografier och planritningar.

Inledning

Sydsvensk Arkeologi har utfört en arkeologisk förundersökning vid Bårslövs kyrka i Helsingborgs kommun, Skåne län (Fig. 1-2). Undersökningen föranleddes av dräneringsarbeten runt kyrkans torn samt förbättringar av tillgängligheten in till kyrkogården. Eftersom Sydsvensk Arkeologi inte informerats om att arbetena hade påbörjats hade en stor del av ingreppen redan genomförts då antikvarisk personal anlände till platsen. Den sista dagens schaktningsarbete kunde dock utföras under antikvarisk kontroll, men inga lämningar av arkeologiskt intresse påträffades. Schaktet och den uppgrävda kyrkogårdsjorden genomsöktes för att utröna ifall dessa innehöll byggnadsdetaljer, mänskliga kvarlevor eller andra fynd. Ingreppen dokumenterades dessutom genom en rad fotografier och planritningar.

Bakgrund

Under hösten 2010 ansökte Kvistofta församling hos länsstyrelsen om tillstånd för att förbättra tillgängligheten in till Bårslövs kyrkogård. Vid samma tillfälle planerades att dräneringsarbeten skulle utföras inom kyrkogården. Tillstånd till ingreppen gavs av länsstyrelsen 2011 03 30 (Lst dnr 431-1277-11) och det beslutades att förundersökningen vid Bårslövs kyrka skulle genomföras i form av en schaktningsövervakning. Arbetena genomfördes den 18 augusti 2011 och ansvarig arkeolog vid Sydsvensk Arkeologi var Christer Carlsson.

Kulturlandskap & tidigare undersökningar

Bårslöv ligger sydost om Helsingborg, omkring sju kilometer från den centrala staden. Området kring Bårslöv var tidigt bebott och den äldre historien kan avläsas i de gravhögar från bronsåldern som finns på ett flertal platser inom socknen. Det korta avståndet mellan kyrkbyns kärna och dessa gravhögar antyder en möjlig bebyggelsekontinuitet sedan mer än 2000 år tillbaka. Det finns också ett flertal stenåldersboplatser i området. Fyndkoncentrationerna RAÄ 22:1 och RAÄ 16:1 påträffades vid 1900-talets mitt omkring 100 m norr om Bårslövs kyrka och visade sig innehålla ett flertal neolitiska flintyxor. Fornlämningarna är huvudsakligen koncentrerade till ett fåtal områden kring Nyvångs gård mitt i Bårslövs samhälle, sydväst om Görarp invid Råån och vid Ödelycke och Attarps gårdar.

Bårslövs kyrka började byggas vid mitten av 1100-talet och är murad i sandsten i romansk stil. Kyrkan bestod till en början endast av ett långhus med ett kor och en absid. På 1300-talet uppfördes ett västtorn och vid mitten av 1400-talet ett vapenhus mot söder. Kyrksalen och tornkammaren försågs också med kryssvalv av tegel. Kyrkobyggnaden har alltså ett medeltida ursprung och dess gråstensmurar vilar på bastanta gråstensfundament. Västtornet är förhållandevis smalt i förhållande till det betydligt bredare långhuset med sin absid. Tornet har även gavlelösen med trappstegsgavlar, en medeltidsinspirerad arkitekturdetalj som tillkommit vid renoveringar under 1800- och 1900-talet. Kyrkan byggdes dels om år 1858 under ledning av C. G. Brunius och genomgick sedan en grundlig renovering år 1943.

Såväl Bårslövs kyrka som den omgivande kyrkogården ingår i fornlämningen Bårslövs gamla bytomt RAÄ 90. Delar av bytomten undersöktes år 2002 varvid ett flertal stolphål, gropar samt ett dike påträffades. Öster om bytomten påträffades även en stenröjd yta, vilken kan ha använts för odling. Utifrån fynd av svartgods har bytomten kunnat ges en preliminär datering till vikingatid och/eller äldre medeltid (Andersson 2002). Eftersom kyrkogården expanderades under 1800- och 1900-talet överlappar denna numera delar av den gamla bytomten. Inom kyrkans närområde kan det därför förekomma ytterligare boplatslämningar och fynd, vilka ursprungligen legat inne på bytomten.

Undersökningen

Undersökningsytan omfattade två mindre delområden. Dels grävdes ett 10 m långt, 9,5 m brett och ca 0,4- 0,5 m djupt schakt väster, norr och söder om kyrkans torn (Fig. 3-4 samt Bilaga 1). Syftet med detta schakt var att lägga ned rör för att leda bort regnvatten och därigenom dränera marken närmast tornet. Dessutom togs ett nära 3 m brett hål upp i den västra kyrkogårdsmuren, ca 15 m söder om det ovan beskrivna schaktet, i syfte att underlätta tillgängligheten in till kyrkogården (Fig. 5).

Dräneringsschaktet grävdes med hjälp av en minigrävare med slät skopa. Schaktet var, i synnerhet på kyrkans södra och norra sidor, beläget alldeles intill tornets kraftiga gråstensfundament. De delar av tornfundamentet som var synliga borstades av och undersöktes noggrant, men det fanns inga tecken som tyder på att det bland fundamentsstenarna förekommer bearbetade stenar, så som äldre gravstenar eller runstenar. Dräneringsschaktet grävdes i sin helhet genom omrörda matjordslager, vilka innehöll tegelfragment, murbruksbitar och enstaka kolbitar. Inga övriga fynd eller mänskliga kvarlevor påträffades däremot. Det bör dock påpekas att en stor del av dräneringsschaktet redan var igenfyllt då den antikvariska personalen anlände till platsen. Det är därför svårt att uttala sig om vad som egentligen påträffades inom de delar av schaktet som blivit igenfyllda.

Håltagningen i kyrkogårdsmuren söder om den befintliga grinden dokumenterades genom en rad fotografier som tydligt visade kyrkogårdsmurens kärna och uppbyggnad. Slutligen uppräktades en plan i skala 1:50, vilken visar dräneringsschaktets läge i förhållande till kyrkobyggnaden.

Slutsatser och antikvarisk syntes

Bårslövs kyrka och dess kyrkogård ligger inom den vikingatida och/eller tidigmedeltida bytomten Bårslöv 90:1. Då det vid en arkeologisk undersökning år 2002 har visats att bytomten innehåller ett rikt arkeologiskt material anser Sydsvensk Arkeologi AB att alla framtida ingrepp inom området bör stå under antikvarisk kontroll. Detta gäller även det omgivande kulturlandskapet, vilket bevisligen innehåller en rad lämningar från samtliga förhistoriska perioder. Beslut om alla sådana framtida arkeologiska åtgärder fattas dock av länsstyrelsen i Skåne län.

Fig. 3. Schaktet längs tornets nordsida drogs fram till en befintlig dagvattenbrunn invid kyrkans fundament.

Fig. 5. Genombrytningen av kyrkogårdsmuren vid Bårslövs kyrka. Foto visar murens uppbyggnad och dess kärna av gråsten och murbruk.

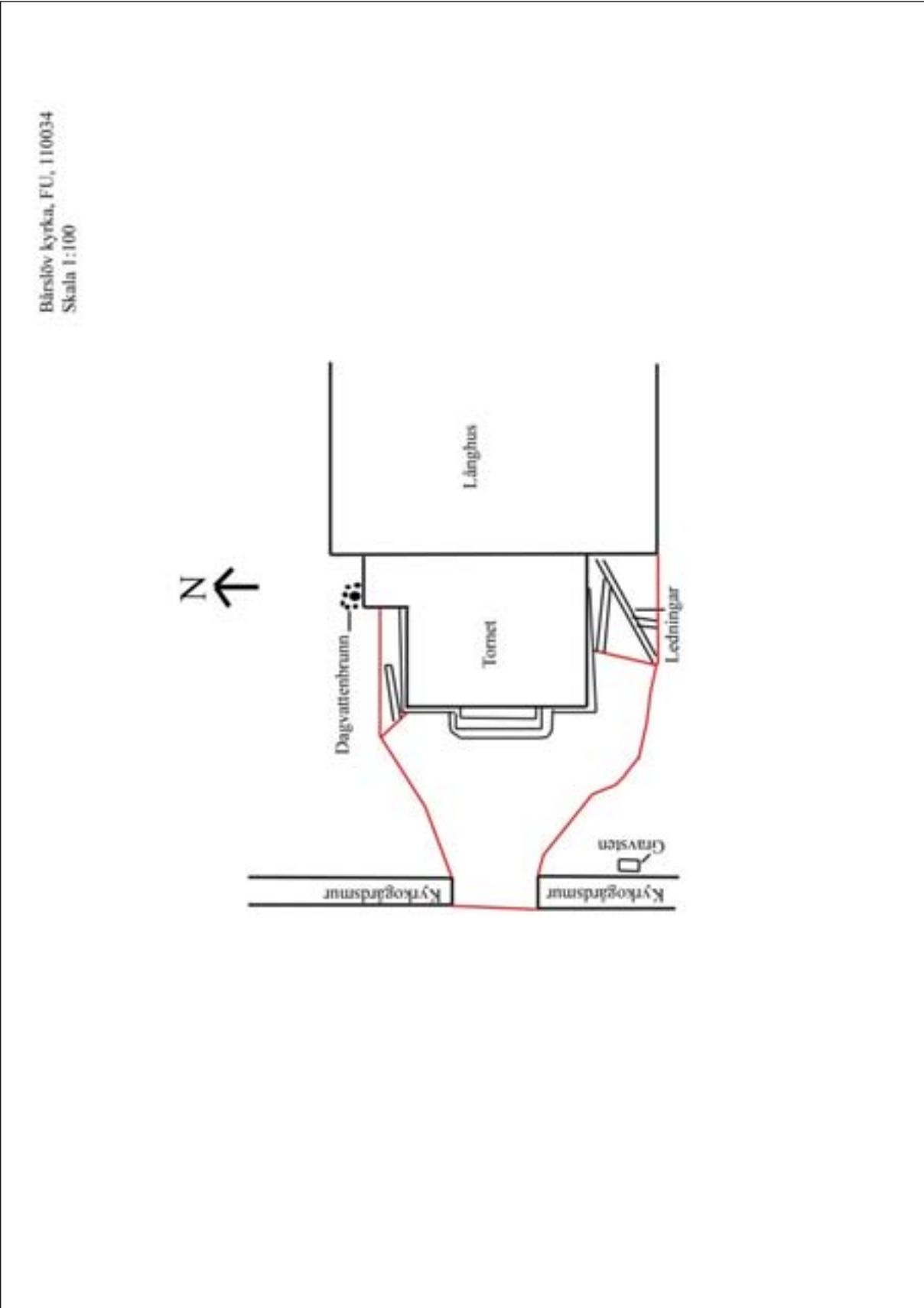
Fig. 4. Schaktet längs tornets sydsida låg alldeles intill tornets kraftiga gråstensfundament.

Referenser

Andersson, M. 2002. Bårslöv 5:6. FU Skåne, Bårslövs sn, Bårslöv 5:6, del av Bårslövs bytomt RAÄ 90. Riksantikvarieämbetet, UV Syd, rapport 2002:30. Lund.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-5131-11
Datum för beslut:	2011 03 30
Projektnummer:	110034
Län:	Skåne
Kommun:	Helsingborg
Socken:	Bårslöv
Fastighet:	Bårslöv 24:1
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3C 2c Bårslöv
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6212597
Y koordinat:	1313912
Höjdsystem:	M. ö. h.
M. ö.h.	5
Fältarbetstid:	2011 08 18
Antal arbetsdagar:	1
Antal arkeologtimmar:	8
Antal maskintimmar:	0
Exploateringsyta:	Ca 90 m ²
Undersökt yta:	Ca 15 m ²
Personal:	Christer Carlsson
Uppdragsgivare:	Kvistofta församling
Tidigare undersökningar:	Andersson, M. 2002. Riksantikvarieämbetet, UV Syd. Rapport 2002:30. Lund.
Dokumentationsmaterial:	Regionmuseet i Kristianstad
Kostnader:	SEK 19 640

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2010

1. Södervidinge kyrkogård - Södervidinge sn, FU 2010, Bertil Helgesson
2. Nytt golv i Östraby kyrka, Östrabys sn, FU 2011, Jan Kockum
3. Ny belysning, Gamla staden 8:1 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
4. Balsby 23:1 & 29:2, Nosaby sn, FU 2010, Anders Edring
5. Fjärrvärme i Östra Tommarp - Östra Tommarp sn, FU 2010, Lars Jönsson
6. Fjärrvärme genom Härlövs by, Kristianstad, FU 2010, Jan Kockum
7. Svedala kyrka, Svedala sn, FU 2010, Lars Jönsson
8. Näsbyholm sätesgård, Gärdslövs sn, FU 2010, Lars Salminen
9. Ny gatubrunn i Valdemars väg i Vä, Vä sn, FU 2011, Jan Kockum
10. Fjärestads kyrka, Fjärestad sn, FU 2011, Tony Björk
11. Gustav Adolfs Torg, Malmö. FU 2010, Joakim Frejd
12. Järnvägen 1:1, Malmö. FU 2011, Joakim Frejd
13. Kv Minerva 24 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2011, Jan Kockum
14. Cementen 13, Malmö, AU 2011, Per Sarnäs
15. Bältinge bytomt, Skarhult 13:36, FU 2010, Lars Salminen
16. Falsterbo 9:97 – ett stenkast ifrån borgen, FU 2010, Lars Salminen
17. Kvarnby utbyggnadsområde, Malmö, FU 2010, Per Sarnäs
18. Stora Uppåkra 2:76 m.fl., FU 2011, Joakim Frejd
19. Färlöv 19:3, Färlövs socken, Kristianstads kommun, AU 2011, Joakim Frejd
20. VA inom Bollerups säteri, Bollerups socken, Tomelilla kommun, FU 2011, Lars Jönsson
21. Södervidinge 28:1 – Kyrkogården, Södervidinge sn, Kävlinge kommun, FU 2011, Lars Salminen
22. Råbelöv 26:5, Fjälkestads sn, FU 2011, Jan Kockum
23. Citadellstaden 2:1, Landskrona, FU 2011, Lars Jönsson
24. Innerstaden 1:14 och 1:152, Malmö, FU 2011, Joakim Frejd
25. Hammarlövs bytomt, Hammarlövs sn, FU 2010, Per Sarnäs
26. Kristian IV 10 i Kristianstad, Kristianstad; FU 2011, Jan Kockum
27. Skurups bytomt, Skurups kommun, FU 2001, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
28. Norra Vallvägen i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
29. Östra Storgatan i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
30. VA-ledningar inom Östra Asmundtorps bytomt, Trollenäs sn, Eslövs kn, FU 2002–2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
31. Residenset 1, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2010–2011, Per Sarnäs
32. Sutaren Mindre 6, fornlämning 17, Vellinge sn, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
33. Limhamn 151:461, Hyllie sn, AU 2011, Jan Kockum
34. Åhus 30:1 m fl, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
35. Rinkaby S:3 m fl, Rinkaby sn, FU 2011, Jan Kockum
36. Hjulhamngatan, fornlämning 20, Malmö. FU 2011, Joakim Frejd
37. Vadensjö bytomt, RAÅ 27, Vadensjö sn, Landskrona kn. FU 2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
38. Fjärestads kyrkogård, Fjärestads sn, FU 2011, Jan Kockum
39. Kv Kabbalöken 26 i Åhus, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
40. Kv Slussen 1 i Malmö, Malmö, FU 2011, Jan Kockum
41. Husie 172:123, Husie sn, FU 2011, Kristian Brink
42. Övra Glumslöv 11:8 och 11:12, Glumslövs sn, FU 2001, Christer Carlsson
43. Tillgänglighetsanpassning av ingången till Bårslövs kyrka, Bårslövs sn, FU 2011, Christer Carlsson
44. Veberöds kyrka, Veberöds sn, FU 2010–11, Jan Kockum & Joakim Frejd

